दैनिक
राज्य लोकतंत्र
नवी दिशा... नवे विचार...

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 | रविवार, दि. १२ जुलै २०२६ | वर्ष - १ | अंक - २८४ | पाने - ४

पुणे/पिंपरी-चिंचवड

आजचे पंचांग

दिनांक : १२ जुलै २०२६वार : रविवार
माह (अमावस्यांत) : ज्येष्ठ माह (पूर्णिमांत) : आषाढ ऋतु : वर्षा आयन : दक्षिणायन
पक्ष : कृष्ण पक्ष तिथी : द्वादशी तिथी (१२ जुलै पहाटे ०२:०४ पर्यंत) त्यानंतर त्रयोदशी तिथी नक्षत्र : कृत्तिका नक्षत्र (सकाळी ११:०३ पर्यंत) त्यानंतर रोहिणी नक्षत्र
योग : गण्ड योग (१२ जुलै रात्री १२:०४ पर्यंत) त्यानंतर वृद्धि योग

अ प्रभाग समितीच्या अध्यक्षपदी अर्चना करांडे

पिंपरी-चिंचवड : पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या सर्व १० प्रभाग समितीच्या अध्यक्षपदी भाजपाच्या नगरसदस्यांची निवड झाली आहे. आता १३ जुलै रोजी या निवडणूक निकालाची औपचारिक घोषणा होईल, अशी माहिती महानगरपालिका सत्तारूढ पक्षनेते प्रशांत शितोळे यांनी दिली.

सारांश वृत्त

पार्थ पवार आणि कायनात धार यांचा २९ जुलैला पुण्यात साखरपुडा; पवार कुटुंबात आनंदाचे वातावरण

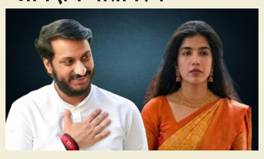

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : राष्ट्रवादी काँग्रेस (अजित पवार गट) पक्षाचे नेते अजित पवार यांचे ज्येष्ठ सुपुत्र पार्थ पवार आणि कायनात धार यांचा साखरपुडा येत्या २९ जुलै रोजी पुण्यात पार पडणार असल्याची खात्रीशीर माहिती समोर आली आहे. नुकताच खासदार सुप्रिया सुळे यांच्या कन्या रेवती सुळे यांचा विवाह सोहळा संपन्न झाला असून, त्यानंतर आता पवार कुटुंबात आणखी एका गोड कार्यक्रमाची लगबग सुरू झाली आहे.

काही दिवसांपूर्वी पार पडलेल्या रेवती सुळे यांच्या विवाह सोहळ्यात कायनात धार यांनी उपमुख्यमंत्री सुनेत्रा पवार आणि पार्थ पवार यांच्यासोबत एकत्र हजेरी लावली होती. तेव्हापासूनच या दोघांच्या नात्याबद्दल राजकीय वर्तुळात आणि सोशल मीडियावर जोरदार चर्चा रंगल्या होत्या.

मूळची जम्मू-काश्मीरची असलेली कायनात धार एक मॉडेल आणि यशस्वी उद्योजिका आहे. हा साखरपुडा सोहळा पुण्यातील एका फार्महाऊसवर अत्यंत मोजक्या कुटुंबीय आणि निकटवर्तीयांच्या उपस्थितीत पार पडणार असल्याचे वृत्त आहे.

'तीर्थदर्शन'ला प्राधान्य, पण 'लाडकी बहीण'चा ताण कायम; फडणवीस सरकारच्या कल्याणकारी योजनांच्या प्राधान्यक्रमावर पुन्हा प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नागपूर : मुख्यमंत्री तीर्थदर्शन योजनेअंतर्गत नागपूर येथून बोधगयेसाठी ज्येष्ठ नागरिकांच्या पहिल्या विशेष रेल्वेला मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी हिरवी झेंडी दाखवून रवाना केले. या प्रसंगी ज्येष्ठ नागरिकांच्या तीर्थदर्शनाची इच्छा पूर्ण होत असल्याचा मनस्वी आनंद व्यक्त करत ही योजना सामाजिक बांधिलकीचा भाग असल्याचे त्यांनी सांगितले. मात्र, या कार्यक्रमाच्या निमित्ताने राज्य सरकारच्या विविध कल्याणकारी योजनांच्या प्राधान्यक्रमावर पुन्हा चर्चा सुरू झाली आहे.

नागपूर रेल्वे स्थानकावर आयोजित कार्यक्रमात सामाजिक न्याय मंत्री संजय शिरसाट, राज्यमंत्री आशिष जयस्वाल, खासदार श्यामकुमार बर्वे, लोकप्रतिनिधी आणि वरिष्ठ अधिकारी उपस्थित होते. यावर्षी नागपूर विभागातून सुमारे ८०० ज्येष्ठ नागरिकांना बोधगया येथे दर्शनाची संधी मिळणार असल्याची माहिती यावेळी देण्यात आली.

मुख्यमंत्री फडणवीस म्हणाले की, अनेक ज्येष्ठ नागरिकांना आर्थिक, शारीरिक किंवा कौटुंबिक कारणांमुळे आयुष्यभर तीर्थस्थळांना जाता येत नाही. अशा नागरिकांची इच्छा पूर्ण करण्यासाठी मुख्यमंत्री तीर्थदर्शन योजना सुरू करण्यात आली असून सामाजिक न्याय विभाग ही योजना प्रभावीपणे राबवत आहे.

दरम्यान, सामाजिक न्याय मंत्री संजय शिरसाट यांनी बोधगया येथे महाराष्ट्रातील भाविकांसाठी स्वतंत्र संकुल उभारण्याचा मानस व्यक्त केला. शासन श्रद्धा आणि सुविधांचा समन्वय साधत असल्याचा दावा त्यांनी केला.

मात्र, या उपक्रमाकडे केवळ धार्मिक किंवा सामाजिक दृष्टिकोनातूनच नव्हे, तर आर्थिक आणि धोरणात्मक दृष्टिकोनातूनही पाहिले जात आहे. राज्यात आधीच 'मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण' योजनेसारख्या मोठ्या आर्थिक बांधिलकीच्या योजना सुरू आहेत. या योजनेसाठी दरवर्षी हजारो कोटी रुपयांची तरतूद आवश्यक आहे. त्याचवेळी तीर्थदर्शन, धार्मिक संकुले आणि इतर अनुदानाधारित योजनांची वाढती व्याप्ती राज्याच्या आर्थिक प्राधान्यक्रमाबाबत प्रश्न निर्माण करत असल्याचे अर्थतज्ज्ञांचे मत आहे.

एका बाजूला महिलांच्या आर्थिक सक्षमीकरणासाठी थेट रोख लाभ देणारी योजना, तर दुसऱ्या बाजूला ज्येष्ठ नागरिकांसाठी तीर्थदर्शनाची सुविधा दोन्ही योजनांचे उद्दिष्ट वेगवेगळे आहे. त्यामुळे या दोन योजनांची थेट तुलना करून एकाला दुसऱ्यापेक्षा अधिक किंवा कमी महत्त्वाचे ठरविणे वस्तुनिष्ठ ठरणार नाही. तथापि, मर्यादित आर्थिक संसाधनांच्या पार्श्वभूमीवर सरकारने रोजगारनिर्मिती, आरोग्य, शिक्षण, शेती आणि सामाजिक सुरक्षा यामधील संतुलन कसे साधले आहे, हा अधिक महत्त्वाचा धोरणात्मक प्रश्न आहे.

विरोधक सरकारवर निवडणुकांच्या पार्श्वभूमीवर लोकाभिमुख योजनांचा भडिमार केल्याचा आरोप करत आहेत, तर सरकारचा दावा आहे की समाजातील विविध घटकांच्या गरजांनुसार स्वतंत्र योजना राबविणे ही शासनाची जबाबदारी आहे.

मुख्यमंत्री तीर्थदर्शन योजना अनेक ज्येष्ठ नागरिकांची आयुष्यभराची इच्छा पूर्ण करणारी ठरू शकते. मात्र, अशा योजनांचे मूल्यमापन केवळ भावनिक अंगाने नव्हे, तर त्यांची आर्थिक शाश्वतता, लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोच आणि राज्याच्या एकूण विकास प्राधान्यक्रमाच्या चौकटीतूनही होणे तितकेच आवश्यक आहे.

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी घेतले संतश्रेष्ठ श्री ज्ञानेश्वर महाराज पादुकांचे दर्शन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी संतश्रेष्ठ श्री ज्ञानेश्वर महाराजांच्या पादुकांचे भक्तिभावाने दर्शन घेतले. यावेळी त्यांनी संत ज्ञानेश्वर महाराजांच्या चरणी नतमस्तक होत राज्यातील जनतेच्या सुख, समृद्धी आणि कल्याणासाठी प्रार्थना केली.

संत ज्ञानेश्वर महाराजांची पालखी आणि त्यांच्या पादुकांना महाराष्ट्राच्या वारकरी परंपरेत अत्यंत महत्त्वाचे स्थान आहे. लाखो भाविकांच्या श्रद्धेचा केंद्रबिंदू असलेल्या या पवित्र सोहळ्यात सहभागी होत मुख्यमंत्री फडणवीस यांनी वारकरी संप्रदायाच्या परंपरेचा गौरव केला.

यावेळी त्यांनी वारकऱ्यांशी संवाद साधत त्यांच्या भावना जाणून घेतल्या. महाराष्ट्राची संत परंपरा, अध्यात्मिक वारसा आणि सामाजिक एकतेचा संदेश देणारी वारी ही राज्याची अमूल्य सांस्कृतिक ओळख असल्याचे त्यांनी सांगितले.

मुख्यमंत्र्यांनी प्रशासनाला वारकऱ्यांसाठी आवश्यक सुविधा, सुरक्षितता

आणि योग्य व्यवस्थापन सुनिश्चित करण्याच्या सूचना दिल्या. संत ज्ञानेश्वर महाराजांच्या विचारांमधून समाजाला प्रेम, समता आणि मानवतेचा संदेश मिळतो. या विचारांचा प्रसार करण्यासाठी सर्वांनी प्रयत्न करावेत, असे आवाहन त्यांनी केले.

या प्रसंगी अनेक मान्यवर, अधिकारी आणि वारकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. भक्तिमय वातावरणात झालेल्या या दर्शन सोहळ्याने उपस्थितांमध्ये उत्साह आणि श्रद्धेची भावना निर्माण झाली.

'मातोश्री' ते 'घरवापसी'च्या चर्चा; खडसेंच्या राजकीय भेटींनी वाढवला सस्पेन्स, गुलाबराव पाटलांचा खोचक टोला

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरदचंद्र पवार) पक्षाचे ज्येष्ठ नेते एकनाथ खडसे यांच्या सलग राजकीय भेटींमुळे महाराष्ट्राच्या राजकारणात नव्या चर्चांना उधाण आले आहे. काही दिवसांपूर्वी भाजपचे राष्ट्रीय सरचिटणीस विनोद तावडे यांनी खडसे यांच्या निवासस्थानी भेट घेतल्याने त्यांच्या संभाव्य भाजप प्रवेशाच्या चर्चांना वेग आला होता. त्यानंतर आता खडसे यांनी थेट 'मातोश्री'वर जाऊन शिवसेना (ठाकरे गट) पक्षप्रमुख उद्धव ठाकरे यांची सदिच्छा भेट घेतल्याने राजकीय वर्तुळात विविध तर्कवितर्कांना आणखी खतपाणी मिळाले आहे.

या भेटीदरम्यान ठाकरे गटाचे खासदार संजय राऊतही उपस्थित होते. दोन्ही नेत्यांनी ही केवळ शिष्टाचाराची भेट असल्याचे स्पष्ट केले असले, तरी आगामी स्थानिक स्वराज्य संस्था आणि विधानसभा निवडणुकांच्या पार्श्वभूमीवर या भेटीकडे राजकीय समीकरणांच्या दृष्टीने पाहिले जात आहे. दरम्यान, मंत्री गुलाबराव पाटील यांनी खडसेंच्या भेटींवर मिश्कील भाष्य करत टोला लगावला. एकनाथराव नेमके कोणत्या दिशेने जात आहेत, हे त्यांनाच ठाऊक. रोज नव्या भेटी आणि नव्या चर्चा सुरू आहेत, असे म्हणत त्यांनी खडसेंच्या राजकीय हालचालींवर चिमटा काढला.

मुंबई उच्च न्यायालयाचा महत्त्वपूर्ण निर्णय; कौटुंबिक वादाचे कारण देऊन वृद्ध आई-वडिलांचा भत्ता नाकारता येणार नाही

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : उच्च न्यायालयाने एका महत्त्वपूर्ण निकालात स्पष्ट केले आहे की, पत्नी आणि आई-वडिलांमधील कौटुंबिक वाद हे वृद्ध माता-पित्यांना देखभाल भत्ता (Maintenance) देण्यास नकार देण्याचे कायदेशीर कारण ठरू शकत नाही. प्रत्येक मुलाचे आपल्या वृद्ध पालकांप्रती असलेले आर्थिक आणि नैतिक कर्तव्य हे बंधनकारक असल्याचे न्यायालयाने नमूद केले.

न्यायालयाने स्पष्ट केले की, पत्नी आणि सासू-सासऱ्यांमधील मतभेद, घरगुती वाद किंवा कौटुंबिक तणाव यांचा आधार घेऊन कोणताही मुलगा आपल्या वृद्ध आई-वडिलांच्या पालनपोषणाच्या जबाबदारीपासून मुक्त होऊ शकत नाही.

हा निर्णय 'फौजदारी प्रक्रिया संहिता (CrPC) कलम १२५' तसेच 'पालक व ज्येष्ठ नागरिक देखभाल व कल्याण कायदा' या कायदेशीर तरतुदींमधील मूलभूत तत्त्वांना अधोरेखित करणारा आहे. वृद्ध पालकांना अन्न, वस्त्र, निवारा आणि आवश्यक वैद्यकीय सुविधा उपलब्ध करून देणे ही मुलांची जबाबदारी असल्याचे न्यायालयाने स्पष्ट केले.

कौटुंबिक कारणांमुळे मुलगा पत्नीपासून वेगळा राहत असला किंवा स्वतंत्र कुटुंब चालवत असला, तरी वृद्ध पालकांच्या गरजा पूर्ण करण्याचे त्याचे कर्तव्य कायम राहते. या निकालामुळे ज्येष्ठ नागरिकांच्या हक्कांना आणखी बळ मिळाले असून, पालकांच्या देखभालीबाबत मुलांची कायदेशीर आणि नैतिक जबाबदारी पुन्हा अधोरेखित झाली आहे.

एमपीएससीच्या नव्या परीक्षा पद्धतीविरोधात विद्यार्थ्यांचा एल्गार; संभाजीनगर ते नवी मुंबईपर्यंत आंदोलनाची धग

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या (MPSC) नव्या परीक्षा पद्धतीविरोधात राज्यभरातील विद्यार्थ्यांमध्ये तीव्र असंतोष निर्माण झाला आहे. परीक्षा पद्धतीतील बदल, त्याचा विद्यार्थ्यांच्या तयारीवर होणारा परिणाम आणि निर्णय प्रक्रियेत पारदर्शकतेचा अभाव या मुद्द्यांवरून हजारो विद्यार्थी रस्त्यावर उतरले आहेत.

संभाजीनगर, लातूर आणि नवी मुंबईसह विविध शहरांमध्ये गेल्या काही दिवसांपासून आंदोलन सुरू असून, विद्यार्थ्यांनी आपल्या मागण्यांसाठी एकजूट दाखवली आहे. स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या मते, अचानक करण्यात आलेले बदल हे ग्रामीण आणि सामान्य पार्श्वभूमीतील उमेदवारांसाठी अडचणीचे ठरू शकतात. त्यामुळे निर्णय घेण्यापूर्वी विद्यार्थ्यांच्या अडचणी आणि सूचना विचारात घ्याव्यात, अशी मागणी आंदोलकांकडून करण्यात येत आहे. एमपीएससी ही महाराष्ट्रातील लाखो विद्यार्थ्यांच्या भवितव्याशी संबंधित परीक्षा आहे. त्यामुळे परीक्षा पद्धतीतील कोणताही बदल हा व्यापक चर्चा आणि योग्य संक्रमण कालावधी देऊन लागू करावा, अशी भूमिका विद्यार्थी संघटनांनी मांडली आहे. मात्र, प्रशासनाकडून अपेक्षित प्रतिसाद मिळत नसल्याने आंदोलन अधिक तीव्र होत असल्याचे चित्र आहे.

देशातील सर्वात मोठ्या कृषी कन्व्हेन्शन सेंटरची नागपुरात उभारणी; भव्य पायाभूत सुविधा की शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांपासून लक्ष विचलित करणारा प्रकल्प?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नागपूर : नागपूरच्या दाभा परिसरात उभारण्यात येत असलेल्या देशातील सर्वात मोठ्या इंटरनॅशनल ॲग्रिकल्चरल कन्व्हेन्शन अँड एक्झिबिशन सेंटरची मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी शुक्रवारी पाहणी केली. अत्याधुनिक सुविधांनी सज्ज होत असलेल्या या प्रकल्पाच्या कामाच्या प्रगतीबद्दल त्यांनी समाधान व्यक्त केले. कृषी प्रदर्शनांसह राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदांसाठी हे केंद्र महत्त्वाचे ठरेल तसेच नागपूरला जागतिक स्तरावर नवी ओळख मिळेल, असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला.

दाभा गावालगत पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठाच्या २१.७ हेक्टर जागेवर उभारल्या जाणाऱ्या या प्रकल्पात अत्याधुनिक प्रदर्शन दालने, परिषद सभागृहे, दोन हजार आसनक्षमतेचे ऑडिटोरियम, बोर्डरूम, डायनिंग हॉल, भव्य पार्किंग, लँडस्केपिंग आणि आधुनिक अग्निसुरक्षा व्यवस्था उभारली जात आहे. विमानतळ, रेल्वे स्थानक आणि शहराच्या मध्यवर्ती भागाशी उत्कृष्ट संपर्क हे या प्रकल्पाचे वैशिष्ट्य असल्याचे प्रशासनाने सांगितले. महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या (एमएसआयडीसी) माध्यमातून हा प्रकल्प साकारला जात असून सुमारे ६० टक्के काम पूर्ण झाल्याची माहिती अधीक्षक अभियंता नरेश बोरकर यांनी दिली.

मात्र, या प्रकल्पाच्या निमित्ताने एक मूलभूत प्रश्न पुन्हा समोर येत आहेभव्य कृषी प्रदर्शन केंद्र उभारणे आणि शेती क्षेत्रातील वास्तविक संकटे सोडविणे या दोन वेगळ्या गोष्टी आहेत.

राज्यातील शेतकरी आजही उत्पादन खर्च वाढ, हमीभावाचा प्रश्न, अनियमित पाऊस, सिंचनाची कमतरता, पीकविमा, कर्जबाजारीपणा आणि बाजारपेठेतील अस्थिरता अशा अनेक गंभीर अडचणींना सामोरे जात आहेत. अशा परिस्थितीत अत्याधुनिक कन्व्हेन्शन सेंटर उभारल्याने शेतीच्या मूलभूत प्रश्नांवर कितपत परिणाम होणार, असा प्रश्न कृषी क्षेत्रातील अभ्यासक उपस्थित करत आहेत.

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी कृषीविषयक विविध योजनांवर सातत्याने भर दिला असला, तरी शेतकऱ्यांना अपेक्षित असलेले दीर्घकालीन धोरणात्मक बदल कितपत प्रभावीपणे राबविले जात आहेत, यावर मतभेद कायम आहेत. कृषी प्रदर्शन, गुंतवणूकदार परिषद आणि तंत्रज्ञान मेळावे हे शेतीच्या आधुनिकीकरणासाठी उपयुक्त ठरू शकतात; मात्र त्यातून थेट शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढेल किंवा त्यांच्या दैनंदिन अडचणी दूर होतील, असे सरसकट म्हणता येत नाही.

कृषी क्षेत्रातील अनेक तज्ज्ञांचे मत आहे की, प्रदर्शन केंद्रे तेव्हाच परिणामकारक ठरतात जेव्हा त्यामधून विकसित होणारे तंत्रज्ञान, संशोधन आणि बाजारपेठेतील संधी प्रत्यक्ष गावपातळीपर्यंत पोहोचतात. अन्यथा अशी केंद्रे प्रामुख्याने प्रदर्शन, परिषद आणि प्रशासकीय कार्यक्रमांपुरतीच मर्यादित राहण्याचा धोका असतो.

नागपूरमध्ये उभारण्यात येणारे हे केंद्र विदर्भातील कृषी संशोधन, कृषी उद्योग, निर्यात आणि अन्न प्रक्रिया क्षेत्राला चालना देऊ शकते, अशीही अपेक्षा व्यक्त होत आहे. मात्र त्यासाठी कृषी विद्यापीठे, शेतकरी उत्पादक कंपन्या (एफपीओ), कृषी स्टार्टअप, संशोधक आणि प्रत्यक्ष शेतकरी यांच्यात सातत्यपूर्ण संवाद आणि व्यवहार्य धोरणांची अंमलबजावणी आवश्यक राहणार आहे.

दरम्यान, मुख्यमंत्री फडणवीस यांनी या केंद्रामुळे नागपूर जागतिक दर्जाचे कन्व्हेन्शन डेस्टिनेशन बनेल, असा विश्वास व्यक्त केला. परंतु विरोधक आणि काही कृषी अभ्यासकांचा मुद्दा असा आहे की, राज्यातील कृषी अर्थव्यवस्थेला खऱ्या अर्थाने बळ द्यायचे असेल तर शेतमालाला स्थिर बाजारपेठ, प्रक्रिया उद्योग, सिंचन, साठवण सुविधा आणि शाश्वत उत्पन्नाची हमी यावर अधिक भर देण्याची गरज आहे.

'फडणवीसांना शेतीचे सखोल ज्ञान आहे का?' हा प्रश्न राजकीय स्वरूपाचा असल्याने त्याचे सरळ होय किंवा नाही असे उत्तर देता येत नाही. मुख्यमंत्री म्हणून त्यांनी कृषीविषयक अनेक निर्णय घेतले आहेत; मात्र एखाद्या नेत्याच्या वैयक्तिक कृषी ज्ञानापेक्षा त्या ज्ञानाचे प्रभावी धोरणांमध्ये रूपांतर होते का, शेतकऱ्यांच्या जीवनमानात प्रत्यक्ष सुधारणा होते का आणि संकटग्रस्त कृषी व्यवस्थेला दीर्घकालीन आधार मिळतो का, हेच अधिक महत्त्वाचे ठरते. नागपूरमध्ये उभे राहत असलेले हे भव्य कृषी कन्व्हेन्शन सेंटर राज्यासाठी प्रतिष्ठेचा प्रकल्प ठरू शकतो. परंतु त्याचे यश केवळ इमारतीच्या भव्यतेने नव्हे, तर त्यातून शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष किती लाभ होतो, कृषी संशोधनाचे तंत्रज्ञान किती वेगाने शेतात पोहोचते आणि शेती अधिक नफ्याची बनविण्यात त्याची किती भूमिका असते, यावरच मोजले जाईल.

संपादकीय

मोशी डेपो: नियम गाडून उभारलेला विकास की लोकांच्या जीवावर उभारलेली व्यवस्था?

नोटिसा, नियमभंग आणि दुर्घटना प्रशासनाची बेपर्वाई की उत्तरदायित्वाचा संपूर्ण ऱ्हास?

मोशी कचरा डेपोतील दुर्घटना ही केवळ एका इमारतीच्या कोसळण्याची घटना नाही; ती आपल्या विकासाच्या मॉडेलमधील धोकादायक मानसिकतेचं प्रतीक आहे. प्रत्येक दुर्घटनेनंतर आपण अपघात हा शब्द सहज वापरतो. मात्र, जेव्हा संभाव्य धोका आधीपासून माहित असतो, संबंधित यंत्रणा सूचना देतात, नियम अस्तित्वात असतात आणि तरीही त्यांची अंमलबजावणी होत नाही, तेव्हा अशा घटनांना अपघात म्हणणे म्हणजे वास्तवापासून पळ काढण्यासारखे आहे.

मोशी डेपोबाबत समोर आलेल्या माहितीनुसार महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने महापालिकेला अनेक बाबींवर नोटिसा देत उपाययोजना सुचवल्या होत्या. घनकचरा व्यवस्थापन, बायो-मायनिंग, मिथेन वायूचे व्यवस्थापन आणि सुरक्षाविषयक बाबींकडे लक्ष वेधण्यात आले होते. या सूचनांवर कितपत अंमलबजावणी झाली, हा तपासाचा विषय आहे. पण एक प्रश्न मात्र आजच विचारला पाहिजे धोक्याची जाणीव असतानाही संबंधित ठिकाणी इमारत उभारण्याचा निर्णय का घेण्यात आला?

भारतातील विकासाची शोकांतिका अशी आहे की, नियम हे अनेकदा केवळ कागदांपुरतेच राहतात. प्रकल्पांची उद्घाटने मोठ्या उत्साहात होतात, पण सुरक्षा, गुणवत्ता आणि दीर्घकालीन परिणाम यांचा विचार दुय्यम ठरतो. विकासाच्या घोषणांमध्ये स्मार्ट सिटी, शाश्वत विकास आणि आधुनिक पायाभूत सुविधा यांची भाषा असते; प्रत्यक्षात मात्र नागरिकांच्या सुरक्षेपेक्षा प्रकल्प वेळेत पूर्ण करण्याला अधिक महत्त्व दिले जाते.

मोशीची घटना या व्यवस्थेतील एकटी नाही. बिहारमध्ये काही आठवड्यांत अनेक पूल कोसळले. गुजरातमधील मोरबी पूल दुर्घटनेत शेकडो नागरिकांचे प्राण गेले. मुंबईतील अवाढव्य होर्डिंग कोसळून निष्पाप लोकांचा मृत्यू झाला. पुण्यातील कल्याणीनगर अपघाताने कायद्याच्या अंमलबजावणीतील असमानता उघड केली. प्रत्येक घटनेनंतर चौकशी समित्या बसतात, जबाबदारी निश्चित करण्याची घोषणा होते, काही अधिकाऱ्यांची बदली होते; पण व्यवस्थेच्या कार्यपद्धतीत बदल होतो का? हा प्रश्न कायम अनुत्तरित राहतो.

मोशी डेपोच्या प्रकरणात लोकप्रतिनिधींची भूमिकाही तितकीच महत्त्वाची आहे. लोकप्रतिनिधींचे काम केवळ भूमिपूजन करणे किंवा उद्घाटनाच्या फिती कापणे नाही. सार्वजनिक प्रकल्पांवर देखरेख ठेवणे, नियमांचे पालन होत आहे का याची खात्री करणे आणि प्रशासनाला जाब विचारणे ही त्यांची घटनात्मक जबाबदारी आहे. जर संबंधित विभागांना संभाव्य धोके माहिती होते, तर स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी त्यावर सार्वजनिक भूमिका का घेतली नाही? नागरिकांच्या सुरक्षेचा प्रश्न हा राजकारणापेक्षा मोठा असतो.

यापेक्षाही चिंतेची बाब म्हणजे भारतात उत्तरदायित्वाची व्याख्या बदलताना दिसते. दुर्घटना होईपर्यंत कोणालाही जबाबदार धरले जात नाही आणि दुर्घटना घडल्यानंतर जबाबदारी इतक्या स्तरांवर विभागली जाते की, शेवटी दोष निश्चितच होत नाही. परिणामी, प्रत्येक दुर्घटना पुढील दुर्घटनेचं निमंत्रण बनते.

आज देशात हजारो कोटी रुपयांचे पायाभूत सुविधा प्रकल्प सुरू आहेत. पण या प्रकल्पांचे यश केवळ त्यांच्या खर्चावर किंवा आकारावर मोजले जाणार नाही. त्यांचे मूल्यांकन नागरिकांच्या सुरक्षिततेवर होईल. कारण विकासाचा अर्थ फक्त उंच इमारती, रुंद रस्ते आणि आकर्षक प्रकल्प नसतो; विकासाचा अर्थ असा समाज उभा करणे, जिथे नागरिकांना त्यांच्या जीवाची भीती वाटणार नाही.

मोशी डेपो प्रकरणात अंतिम निष्कर्ष तपासातूनच समोर येतील. दोष कोणाचा आहे, हे सक्षम यंत्रणांनीच ठरवायचे आहे. परंतु या घटनेने उपस्थित केलेले प्रश्न टाळून चालणार नाहीत. नियम मोडले गेले का? जर गेले असतील, तर त्याला परवानगी कोणी दिली? देखरेख कोणी केली? आणि सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे, या दुर्घटनेतून व्यवस्था काही शिकणार आहे का?

कारण लोकशाहीत नागरिकांचा सरकारवरचा विश्वास हा घोषणांवर नव्हे, तर उत्तरदायित्वावर टिकून असतो. आणि जेव्हा नियम गाडून विकास उभा राहतो, तेव्हा सर्वप्रथम ढासळते ती इमारत नव्हे तर लोकांचा व्यवस्थेवरील विश्वास.

मोशी कचरा डेपोतील 'नियमांचा कचरा'; बफर झोनमधील बांधकामावरून प्रशासन आणि लोकप्रतिनिधी संशयाच्या भोवऱ्यात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : पिंपरी : मोशी कचरा डेपोमध्ये घनकचरा व्यवस्थापनाच्या नियमांची खुलेआम पायमल्ली होत असल्याचा धक्कादायक प्रकार समोर आला आहे. लँडफिल परिसरासाठी अनिवार्य असलेल्या बफर झोनमध्येच तीन मजली इमारत उभारण्यात आल्याने महापालिका प्रशासनाच्या कार्यपद्धतीवर गंभीर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे. महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने (एमपीसीबी) वारंवार सूचना देऊनही नियमांची अंमलबजावणी होत नसल्याने आता स्थानिक लोकप्रतिनिधींच्या भूमिकेवरही नागरिकांकडून सवाल उपस्थित केले जात आहेत.

एमपीसीबीच्या नोटिशीनंतरही परिस्थिती 'जैसे थे'

प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने २४ जानेवारी २०२५ रोजी महापालिकेला नोटीस बजावत कचरा व्यवस्थापनातील त्रुटी दूर करण्याचे निर्देश दिले होते. मात्र, या निर्देशांकडे दुर्लक्ष झाल्याचे चित्र आहे. डेपोतील अनेक गंभीर बाबी अद्याप प्रलंबित आहेत.

बफर झोनचे नियम धाब्यावर; अवघ्या ३० मीटरवर इमारत

घनकचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६ नुसार लँडफिल साइटभोवती २०० ते ५०० मीटरचा बफर झोन राखणे आवश्यक आहे. मात्र, मोशी कचरा डेपो परिसरात या नियमांना हरताळ फासत अवघ्या ३० मीटर अंतरावर तीन मजली इमारत उभारण्यात आल्याचा आरोप आहे. या बांधकामाला परवानगी कोणी दिली, असा प्रश्न उपस्थित होत आहे.

मिथेन नियंत्रण यंत्रणा गायब; सुरक्षेचा प्रश्न ऐरणीवर

कचरा डेपोमध्ये मिथेन वायू निर्मिती, आगीचा धोका आणि

दुर्गंधी नियंत्रणासाठी आवश्यक असलेली मिथेन शोधक यंत्रणा अद्याप बसवण्यात आलेली नाही. त्यामुळे डेपोतील सुरक्षाव्यवस्थेवर प्रश्न निर्माण झाले आहेत.

हरितपट्ट्याचे आश्वासन कागदावरच

कचरा डेपो परिसरात वृक्षलागवड करून हरितपट्टा विकसित करणे अपेक्षित असतानाही प्रत्यक्षात त्याकडे दुर्लक्ष झाल्याचे दिसून येत आहे. पर्यावरण संरक्षणाच्या उपाययोजना केवळ अहवालांपुरत्याच मर्यादित राहिल्याचा आरोप पर्यावरणप्रेमींनी केला आहे.

बायोमायनिंग आणि 'वेस्ट टू एनर्जी' प्रकल्प रखडले

मोशी डेपोमध्ये गेल्या अनेक वर्षांपासून हजारो टन कचरा साचत असून कचऱ्याचे मोठे डोंगर तयार झाले आहेत. हे डोंगर हटवण्यासाठी आणि कचऱ्यापासून ऊर्जा निर्मितीसाठी कोट्यवधी रुपयांचे प्रकल्प जाहीर करण्यात आले; मात्र प्रत्यक्षात परिस्थितीत अपेक्षित बदल झालेला नाही.

परवानग्यांचा हिशेब कोण देणार?

बफर झोनमधील बांधकामासह इतर नियमबाह्य कामांना कोणाची परवानगी होती, याची चौकशी करण्याची मागणी आता जोर धरत आहे. प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या सूचनांकडे दुर्लक्ष करणाऱ्या प्रशासनाची जबाबदारी निश्चित करण्याची गरज असल्याचे नागरिक आणि पर्यावरण कार्यकर्त्यांचे म्हणणे आहे.

मोशी कचरा डेपोचा प्रश्न केवळ कचरा व्यवस्थापनापुरता मर्यादित नसून, तो शहराच्या पर्यावरणीय सुरक्षेशी निगडित गंभीर विषय बनला आहे.

मोशी दुर्घटनेनंतर उपमुख्यमंत्री सुनेत्रा पवार घटनास्थळी; 'दोषींवर कठोर कारवाई, बाधितांना सर्वतोपरी मदत'

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मोशी : मोशी येथील वेस्ट टू एनर्जी प्रकल्पात झालेल्या भीषण दुर्घटनेनंतर राज्याच्या उपमुख्यमंत्री सुनेत्रा पवार यांनी शुक्रवारी घटनास्थळी भेट देत सुरू असलेल्या शोध व बचावकार्याचा आढावा घेतला. बचाव मोहिमेतील अडचणी, मृतांच्या नातेवाईकांच्या भावना आणि दुर्घटनेनंतरची प्रशासकीय यंत्रणेची कार्यवाही याबाबत त्यांनी संबंधित अधिकाऱ्यांकडून सविस्तर माहिती घेतली. यावेळी दुर्घटनेत बाधित झालेल्या कुटुंबीयांची भेट घेऊन त्यांना धीर देतानाच शासन त्यांच्या पाठीशी ठामपणे उभे असल्याची ग्वाही त्यांनी दिली.

घटनास्थळी विधानसभा उपाध्यक्ष अण्णा बनसोडे, आमदार सुनील शेळके, माजी आमदार विलास लांडे, महापौर रवी लांडगे, माजी महापौर योगेश बहल, स्थायी समिती अध्यक्ष अभिषेक बारणे, नगरसेवक विठ्ठल (नाना) काटे, महापालिका आयुक्त डॉ. विजय सूर्यवंशी, अतिरिक्त आयुक्त कुलदीप जंगम, तृप्ती सांडभोर, उपायुक्त अण्णा बोदडे, विशेष अधिकारी किरण गायकवाड यांच्यासह लोकप्रतिनिधी आणि वरिष्ठ अधिकारी उपस्थित होते.

माध्यमांशी संवाद साधताना उपमुख्यमंत्री सुनेत्रा पवार म्हणाल्या की, मोशीतील दुर्घटना अत्यंत वेदनादायी असून मृतांच्या कुटुंबीयांच्या दुःखात संपूर्ण शासन सहभागी आहे. राज्य विधिमंडळाचे अधिवेशन सुरू असतानाही या घटनेच्या पहिल्या दिवसापासून परिस्थितीवर सातत्याने लक्ष ठेवण्यात आले.

राष्ट्रीय आपत्ती प्रतिसाद दल (एनडीआरएफ) तातडीने घटनास्थळी दाखल करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या असून व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंगसह विविध माध्यमांतून प्रशासनाशी सातत्याने संपर्क ठेवून बचावकार्याचा आढावा घेत असल्याचे त्यांनी सांगितले.

बचाव मोहिमेसमोरील आव्हानांवर भाष्य करताना त्यांनी सांगितले की, कचऱ्याच्या ढिगाऱ्यातून बाहेर पडणारा विषारी वायू, सततचा पाऊस आणि ढिगाऱ्याची गुंतागुंतीची रचना यामुळे शोधकार्यात अडथळे निर्माण झाले.

मात्र अत्याधुनिक यंत्रसामग्री, प्रशिक्षित पथके आणि विविध यंत्रणांच्या समन्वयातून बचावकार्य युद्धपातळीवर सुरू असल्याचे त्यांनी स्पष्ट केले. दुर्घटनास्थळावरून बाहेर काढण्यात येणाऱ्या मृतदेहांची ओळख पटवून ते नातेवाईकांना सन्मानपूर्वक दाखविण्याच्या स्पष्ट सूचना प्रशासनाला देण्यात आल्याचेही त्यांनी सांगितले.

दुर्घटनेच्या कारणांची सखोल चौकशी करून जबाबदारांवर कठोर कायदेशीर कारवाई केली जाईल, असा इशाराही उपमुख्यमंत्र्यांनी दिला. चौकशी अहवालानुसार दोषी आढळणाऱ्या व्यक्ती किंवा संबंधितांवर नियमानुसार कठोर कारवाई करण्यात येईल, असे त्यांनी स्पष्ट केले. तसेच बाधित कुटुंबांना तातडीचा दिलासा मिळावा यासाठी संबंधित कंपनी, महाराष्ट्र शासन आणि पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका या तिन्ही स्तरांवरून आर्थिक मदत उपलब्ध करून दिली जात असल्याची माहिती त्यांनी दिली.

दरम्यान, दुर्घटनाग्रस्तांच्या नातेवाईकांशी झालेल्या संवादात त्यांच्या भावना, अडचणी आणि मागण्या समजून घेतल्याचे सांगत सुनेत्रा पवार यांनी लवकरच राज्य शासन, महानगरपालिका प्रशासन आणि संबंधित कंपनी यांची संयुक्त बैठक घेऊन सर्व मागण्यांवर सकारात्मक निर्णय घेतले जातील, अशी भूमिका मांडली.

मात्र या दुर्घटनेने पुन्हा एकदा औद्योगिक प्रकल्पांतील सुरक्षा व्यवस्था, कचरा व्यवस्थापन आणि आपत्कालीन यंत्रणेच्या सज्जतेबाबत गंभीर प्रश्न उपस्थित केले असून चौकशी अहवालातून नेमकी जबाबदारी निश्चित होणार का, याकडे राज्याचे लक्ष लागले आहे.

चाकणमध्ये ८.२९० किलो गांजा जप्त; दोघांविरोधात एनडीपीएस कायद्यान्वये गुन्हा दाखल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

चाकण, : : चाकण दक्षिण पोलिसांनी कारवाई करत ८ किलो २९० ग्रॅम गांजा जप्त केला आहे. या गांजाची अंदाजे किंमत ४ लाख १४ हजार ६०० रुपये असल्याचे पोलिसांनी सांगितले. याप्रकरणी दोन जणांविरोधात एनडीपीएस कायद्यान्वये गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, १० जुलै रोजी दुपारी २ वाजण्याच्या सुमारास चाकण परिसरातील मौजे नाणेकरवाडी येथील जीएमपी ऑटो कंपनीच्या पाठीमागील मोकळ्या जागेत ही कारवाई करण्यात आली.

या कारवाईत आरोपी दिलीप मधुकर शिंदे (रा. बालाजी नगर, मेदनकरवाडी, ता. खेड, जि. पुणे; मूळ रा. अंतरवाली टेंभी, ता. घनसावंगी, जि. जालना) याला ताब्यात घेण्यात आले आहे. तसेच गांजा पुरवठा करणारा संशयित समीर तडवी याच्याविरोधातही गुन्हा दाखल करण्यात आला असून त्याचा शोध सुरू आहे.

पोलिसांच्या तपासात आरोपींकडे बेकायदेशीररित्या गांजा बाळगून त्याची वाहतूक केली जात असल्याचे निष्पन्न झाले. याप्रकरणी एनडीपीएस अधिनियम १९८५ मधील कलम ८(क), २०(ब)(ळळ)(ब) व २९ अन्वये गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

या प्रकरणाचा पुढील तपास पोलीस उपनिरीक्षक मोते करीत आहेत.

बावधनमध्ये अनैतिक व्यवसायाविरोधात कारवाई; महिलेस नोटीस बजावली

बावधन, दि. ११ जुलै : बावधन परिसरात अनैतिक व्यवसायाविरोधात पोलिसांनी कारवाई केली असून, एका ४५ वर्षीय महिलेविरुद्ध अनैतिक व्यापार प्रतिबंधक कायद्यान्वये गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, ९ जुलै रोजी रात्री १० वाजून १० मिनिटांच्या सुमारास बावधन परिसरातील बालवाडी स्टेडियमच्या सीमाभिंतीलगत असलेल्या सर्व्हिस रोडवर ही कारवाई करण्यात आली.

याप्रकरणी बावधन पोलीस ठाण्यातील महिला पोलीस शिपाई विशाखा राजेंद्र बंढी यांनी फिर्याद दिली आहे. संशयित महिला नफिसा तारीक सिद्धीकी (वय ४५, रा. गणपती माथा मंदिराच्या पाठीमागे, वारजे माळवाडी, पुणे) हिच्याविरोधात गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

पोलिसांच्या माहितीनुसार, संबंधित महिला वेश्या व्यवसाय करण्याच्या उद्देशाने लैंगिक हावभाव करत, मोठ्या आवाजात बोलून सार्वजनिक ठिकाणी ये-जा करणाऱ्या नागरिकांना अडथळा निर्माण करत होती. तसेच सार्वजनिक शिष्टाचार व सभ्यतेचा भंग होईल असे कृत्य करत असल्याचे आढळून आले.

या प्रकरणी अनैतिक व्यापार प्रतिबंधक अधिनियम १९५६ मधील कलम ८ अन्वये गुन्हा दाखल करण्यात आला असून, आरोपी महिलेला कलम ३५(३) प्रमाणे नोटीस बजावण्यात आली आहे. पुढील तपास पोलीस उपनिरीक्षक पवार करीत आहेत.

रावेतमध्ये तडीपार आरोपीकडून कोयता जप्त; शस्त्र कायद्यान्वये गुन्हा दाखल

रावेत, दि. ११ जुलै : रावेत परिसरात तडीपार आदेशाचे उल्लंघन करून कोयता बाळगणाऱ्या एका तरुणावर पोलिसांनी कारवाई केली आहे. संबंधित आरोपीविरुद्ध भारतीय शस्त्र अधिनियम व महाराष्ट्र पोलीस अधिनियमानुसार गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, १० जुलै रोजी दुपारी ३ वाजून १० मिनिटांच्या सुमारास रावेत येथील शिंदेवस्ती ते गणेशनगरकडे जाणाऱ्या ४० फूटी डांबरी रस्त्यालगत व्हिक्टरी क्रिकेट अकॅडमीसमोरील मोकळ्या जागेत ही कारवाई करण्यात आली.

याप्रकरणी रावेत पोलीस ठाण्यातील पोलीस शिपाई प्रतिप कामाजी गायकर (वय ३६) यांनी फिर्याद दिली आहे. आरोपी प्रेम गोरक्ष साकोरे (वय २४, रा. विठ्ठल रेसिडेन्सी फेज-१, आदर्शनगर, किवळे, पुणे) याच्याविरोधात गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. पोलिसांच्या माहितीनुसार, आरोपीकडे ८५० रुपये किमतीचा लोखंडी कोयता आढळून आला. आरोपीला यापूर्वी पिंपरी-चिंचवड पोलीस आयुक्तालयाच्या आदेशानुसार ८ जुलै २०२६ रोजी रात्री १२.०१ वाजल्यापासून २१ जुलै २०२६ रोजी मध्यरात्रीपर्यंत १४ दिवसांसाठी हद्दपार (तडीपार) करण्यात आले होते.

लोणी काळभोर येथे वारी सोहळ्यात व्हीआयपी वाहनांवरून संताप; गर्दीत गाड्या घुसवल्याचा आरोप

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी काळभोर : परिसरात आषाढी वारी पालखी सोहळ्यादरम्यान सामान्य वारकऱ्यांच्या गर्दीत व्हीआयपी वाहनांना प्रवेश दिल्याचा प्रकार समोर आला आहे. जगद्गुरु संत श्री तुकाराम महाराजांच्या पालखी सोहळ्याच्या मार्गावर मोठ्या संख्येने वारकरी आणि भाविक उपस्थित असताना काही आलिशान गाड्या गर्दीतून नेण्यात आल्याचा आरोप करण्यात येत आहे.

या प्रकारामुळे वारकऱ्यांच्या सुरक्षेचा प्रश्न उपस्थित झाला असून, एवढ्या मोठ्या गर्दीत वाहनांना प्रवेश दिल्याने चेंगराचेंगरीसारखी गंभीर परिस्थिती निर्माण होण्याची शक्यता होती, अशी भावना अनेक भाविकांनी व्यक्त केली.

या घटनेनंतर वारी व्यवस्थापन, संबंधित संस्थान आणि प्रशासनाच्या नियोजनावर प्रश्न उपस्थित केले जात आहेत. वारकऱ्यांच्या सुरक्षेला सर्वोच्च प्राधान्य देण्याऐवजी व्हीआयपी व्यवस्थेला महत्त्व दिले जात असल्याची टीका काही वारकरी आणि नागरिकांनी केली आहे.

दरम्यान, सुरक्षेच्या दृष्टीने गर्दीच्या ठिकाणी वाहनांची ये-जा नियंत्रित करण्याची जबाबदारी प्रशासनाची असते. त्यामुळे या प्रकाराबाबत पोलीस प्रशासनाच्या भूमिकेवरही प्रश्न उपस्थित झाले आहेत.

आषाढी वारी ही लाखो भाविकांच्या श्रद्धेचा विषय असून, भविष्यात अशा घटना टाळण्यासाठी अधिक काटेकोर नियोजन आणि समान वागणूक आवश्यक असल्याची मागणी वारकरी समुदायातून होत आहे.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स ॲण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

डायमंड टॅलेंट सर्च परीक्षा २०२६ : राज्यस्तरीय इस्रो अवकाश प्रदर्शन भेट परीक्षेत वर्ग २ च्या कुमारी आरोही नरगाळे प्रथम

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

फलटण : डायमंड टॅलेंट सर्च परीक्षा २०२६ अंतर्गत आयोजित करण्यात आलेल्या राज्यस्तरीय इस्रो (खडळ्ज) अवकाश प्रदर्शन भेट परीक्षेत प्रोग्रेसिव्ह कॉन्व्हेंट स्कूल, कोळकी (फलटण) येथील विद्यार्थिनी कुमारी आरोही आनंद नरगाळे हिने इंग्रजी माध्यमातून १०० पैकी ८३ गुण मिळवत प्रथम क्रमांक पटकावून उल्लेखनीय यश संपादन केले आहे. व तिची बेंगलोर येथे इसरो प्रदर्शन व्हिजिट साठी निवड झाली आहे तिच्या या यशाबद्दल सर्व स्तरांतून तिचे कौतुक होत असून अभिनंदनाचा वर्षाव होत आहे.

आरोहीचे मूळ गाव धाराशिव जिल्ह्यातील लोहारा तालुक्यातील हिप्परगा (रवा) आहे. तिचे वडील रोजगारानिमित्त फलटण येथे नोकरी करत असून कुटुंबाची आर्थिक परिस्थिती बेताची आहे. प्रतिकूल परिस्थितीतही जिद्द, चिकाटी आणि कठोर परिश्रम यांच्या बळावर तिने हे यश मिळवले आहे.

''आई-वडिलांचे स्वप्न पूर्ण करण्यासाठी मी भविष्यात शास्त्रज्ञ बनणार,'' असा निर्धार व्यक्त करत आरोहीने आपल्या यशामागील प्रेरणा सांगितली. तिच्या या यशामुळे परिसरातील विद्यार्थी, पालक आणि शिक्षकांमध्ये आनंदाचे वातावरण असून तिच्यावर शुभेच्छांचा वर्षाव होत आहे.

आरोहीच्या या उल्लेखनीय यशाबद्दल तिचे पालक, शिक्षक, नातेवाईक तसेच हिप्परगा (रवा) गावातील ग्रामस्थांनी तिचे मन:पूर्वक अभिनंदन करून उज्ज्वल भविष्यासाठी शुभेच्छा दिल्या आहेत.

‘कलम १५५’चा गैरवापर; पुण्यात महसूल यंत्रणेवर मोठी कारवाई, उपजिल्हाधिकाऱ्यांसह १५ अधिकारी निलंबित

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : जमिनीच्या नोंदींमध्ये नियमबाह्य फेरफार करून महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियमातील कलम १५५ चा कथित गैरवापर केल्याप्रकरणी पुणे महसूल विभागातील १५ अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांवर निलंबनाची कारवाई करण्यात आली आहे. यामध्ये उपजिल्हाधिकारी आणि तहसीलदार स्तरावरील अधिकाऱ्यांचाही समावेश असल्याची माहिती महसूलमंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी विधान परिषदेत दिली.

‘चुका दुरुस्त करण्याच्या कलमातून’ जमिनींचे व्यवहार बदलल्याचा आरोप

महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियमातील कलम १५५ हे महसूल नोंदीतील किरकोळ किंवा लेखनिक चुका दुरुस्त करण्यासाठी वापरले जाते. मात्र, या कलमाचा आधार घेत काही ठिकाणी जमिनीच्या मालकी हक्क, फेरफार नोंदी आणि सातबारा उताऱ्यांमध्ये मोठे बदल करण्यात आल्याचा आरोप आहे.

या प्रकरणाकडे शिवसेना (उद्धव बाळासाहेब ठाकरे) गटाचे आमदार अनिल परब यांनी मागील अधिवेशनात लक्ष वेधले होते. त्यानंतर पुणे विभागातील प्रकरणांची चौकशी करण्यात आली.

चौकशीनंतर धडक कारवाई; फौजदारी कारवाईचाही इशारा

चौकशी पूर्ण झाल्यानंतर सरकारने संबंधित अधिकाऱ्यांवर निलंबनाची कारवाई केली. केवळ निलंबनावर प्रकरण थांबणार नसून दोषी आढळणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर फौजदारी गुन्हे दाखल केले जातील तसेच काहींना सेवेतून बडतर्फ करण्याची कारवाई केली जाईल, असा इशारा महसूलमंत्र्यांनी दिला.

जमिनींच्या नोंदींशी खेळ; प्रशासनाच्या देखरेखीवर प्रश्नचिन्ह

महसूल नोंदींमधील फेरफार हा शेतकरी, जमीनमालक आणि नागरिकांच्या हक्कांशी थेट संबंधित विषय आहे. त्यामुळे इतक्या मोठ्या प्रमाणावर अनियमितता होत असताना वरिष्ठ पातळीवरील नियंत्रण यंत्रणा काय करत होती, असा प्रश्न उपस्थित होत आहे.

फक्त अधिकाऱ्यांवर कारवाई पुरेशी आहे का?

१५ अधिकाऱ्यांवर कारवाई झाल्याने प्रशासनाने कठोर भूमिका घेतल्याचा संदेश दिला असला, तरी या प्रकरणामागील संपूर्ण साखळी उघड करण्याचे आव्हान कायम आहे. कलम १५५ च्या वापराची व्यापक चौकशी करून नियमबाह्य फेरफारांना जबाबदार असलेल्या सर्व घटकांवर कारवाई होणार का, याकडे आता लक्ष लागले आहे.

श्री संत सटवाजीबाबा दिंडी सोहळा पंढरपूरकडे मार्गस्थ

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : आंबेगाव तालुक्यातील लोणी येथून श्री संत सटवाजीबाबा दिंडी सोहळ्याचे ज्ञानोबा-तुकारामच्या जयघोषात आणि भक्तिमय वातावरणात लोणीकाळभोर मार्गे पंढरपूरकडे उत्साहात प्रस्थान झाले.

यापूर्वी लाखणगाव येथून आलेल्या दिंडी सोहळ्याचे लोणी ग्रामस्थांनी मोठ्या भक्तिभावाने स्वागत केले. त्यानंतर गावचे ग्रामदैवत श्री शंभो महादेव मंदिरात हरिपाठ, आरती व धार्मिक कार्यक्रम पार पडले. यानंतर वारकरी, माता-भगिनी आणि भाविकांच्या उपस्थितीत दिंडी सोहळ्याने पंढरपूरकडे प्रस्थान केले. यावेळी सामाजिक कार्यकर्ते उद्धव लंके, रंजना लंके, वैशाली आदक-पाटील यांच्यासह मोठ्या संख्येने महिला व वारकरी उपस्थित होते. लोणीकाळभोर येथे हा दिंडी सोहळा संत तुकाराम महाराजांच्या पालखी सोहळ्यात सहभागी होणार असून, त्यानंतर पंढरपूरकडे मार्गस्थ होणार असल्याची माहिती उद्धव लंके यांनी दिली.

पावसामुळे जनावरांच्या चाऱ्याचा प्रश्न सुटला

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागातील लोणी-धामणी परिसरात उशिरा का होईना, खरीप हंगामात पावसाने दमदार हजेरी लावल्याने ओढे-नाले तुडुंब भरले आहेत. त्यामुळे पिण्याच्या पाण्यासह जनावरांच्या चाऱ्याचा प्रश्नही मोठ्या प्रमाणात मार्गी लागल्याची माहिती शेतकऱ्यांनी दिली.

मांदळेवाडी, वडगावपीर, शिरदाळे, पहाडदरा, धामणी आणि लोणी परिसरातील डोंगराळ भागात मोठ्या प्रमाणावर नैसर्गिक चाराऊ कुरणे उपलब्ध आहेत. अलीकडील पावसामुळे या भागात हिरवागार चारा उगवल्याने गुरे,

शेळ्या आणि मेंढ्यांसाठी मुबलक चाऱ्याची व्यवस्था झाली आहे.

चाराऊ रानातच जनावरांच्या पिण्याच्या पाण्याचीही सोय झाल्याने शेतकरी सध्या आपली जनावरे, शेळ्या आणि मेंढ्या मुक्तपणे चरायला सोडत आहेत. परिसरात सर्वत्र हिरवाई पसरली असून रानात चरणाऱ्या जनावरांचे चित्र समाधानकारक असल्याचे दिसून येत आहे. मांदळेवाडी येथील शेतकरी चिमाजी आदक यांनी सांगितले की, पावसामुळे रानात भरपूर चारा उपलब्ध झाल्याने जनावरे चराईसाठी नेण्यास कोणतीही अडचण उरलेली नाही.

लोणी काळभोरमध्ये पालखी मुक्कामात सुलभ शौचालयाला कुलूप

ग्रामस्थांसह वारकऱ्यांचा तीव्र संताप

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी काळभोर : आषाढी वारीच्या पार्श्वभूमीवर लोणी काळभोर येथे पालखी सोहळा मुक्कामासाठी विसावला असताना, प्रशासनाचा एक अत्यंत बेजबाबदार कारभार समोर आला आहे. येथील सार्वजनिक सुलभ शौचालयाला प्रशासनाने कुलूप ठोकल्यामुळे मुक्कामासाठी आलेल्या हजारो वारकऱ्यांची आणि स्थानिक ग्रामस्थांची मोठी गैरसोय झाली आहे. वारीच्या काळात मूलभूत सुविधाच बंद असल्याने संतप्त झालेल्या नागरिकांनी प्रशासनाविरोधात तीव्र संताप व्यक्त केला आहे. सामाजिक कार्यकर्ते हनुमंत दादा सुरवसे

यांनी सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मवर ‘महाराष्ट्र एक्सप्रेस न्यूज’च्या हवाल्याने या संदर्भातील व्हिडिओ प्रसिद्ध केला आहे. पालखी सोहळ्याचे नियोजन आधीच निश्चित झालेले असतानाही ऐन मुक्कामाच्या ठिकाणी शौचालय बंद राहिल्याने यंत्रणेच्या ढिसाळ नियोजनाचे धिंडवडे निघाले आहेत.वारकऱ्यांची प्रचंड कोंडीआषाढी एकादशीनिमित्त निघणाऱ्या या पवित्र सोहळ्यात लाखो भाविक सहभागी होतात. मुक्कामाच्या ठिकाणी पिण्याचे पाणी आणि स्वच्छतागृहांची व्यवस्था करणे ही प्रशासनाची प्राथमिक जबाबदारी असते. मात्र, ऐनवेळी सुविधांना टाळे लावल्यामुळे महिला, वृद्ध आणि वारकऱ्यांची प्रचंड कोंडी झाली. स्थानिकांकडून कडक कारवाईची मागणीया प्रकारामुळे संतप्त झालेल्या स्थानिक ग्रामस्थांनी प्रशासनाला धारेवर धरले आहे. ''सर्व नेते मंडळी आणि सरकार भ्रष्टाचार करणार'' अशा तीव्र शब्दांत नागरिकांनी आपली नाराजी नोंदवली असून, वारकऱ्यांच्या आरोग्याशी खेळ करणाऱ्या दोषी अधिकाऱ्यांवर तात्काळ कडक कारवाई करण्याची मागणी केली आहे.

पालखी सोहळा हा महाराष्ट्राचा सर्वात मोठा सांस्कृतिक उत्सव असून, अशा गंभीर निष्काळजीपणामुळे प्रशासकीय यंत्रणेवर आता सर्वच स्तरातून कडाडून टीका होत आहे.

ग्रामविकास अधिकारी नितीन नायकडे यांच्या कार्यकाळाची होणार चौकशी; माहिती अधिकारात ३ स्वतंत्र अर्ज दाखल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नारायणगाव : निघोजे ग्रामपंचायतीचे ग्रामविकास अधिकारी नितीन नायकडे यांच्या नारायणगाव येथील जुन्या कार्यकाळातील कामकाजाची आता चौकशी सुरू झाली आहे. नायकडे यांच्या निघोजे येथील सध्याच्या कामकाजाची विविध स्तरांवर चर्चा सुरू असतानाच, त्यांच्या जुन्या रेकॉर्डकडे प्रशासनाचे लक्ष वेधले गेले आहे.

नितीन नायकडे यांनी नारायणगाव ग्रामपंचायतीमध्ये सुमारे ७ ते ८ वर्षे ग्रामविकास अधिकारी म्हणून दीर्घ काळ काम पाहिले होते.माहिती अधिकाराचा बडगा:या कार्यकाळात झालेली विविध विकासकामे, त्यांना मिळालेली प्रशासकीय मंजुरी आणि खर्चाचा प्रत्यक्ष तपशील तपासण्यासाठी आता कायदेशीर पावले उचलली गेली आहेत. या

कामांची मोजमाप पुस्तिका ग्रामपंचायतीचे अधिकृत ठराव आणि संबंधित इतर सर्व अभिलेखांची अधिकृत माहिती मिळवण्याच्या उद्देशाने कनिका कपिल खैरे यांनी माहिती अधिकार कायद्यांतर्गत तीन स्वतंत्र अर्ज दाखल केले आहेत.

सत्य समोर येणार:ग्रामपंचायतीच्या तत्कालीन कामकाजातील पारदर्शकता आणि वस्तुस्थिती अधिक स्पष्ट व्हावी, हा या अर्जामागील मुख्य हेतू आहे.

माहिती अधिकारांतर्गत मागवलेली ही सर्व शासकीय कागदपत्रे आणि रेकॉर्ड प्रत्यक्ष हाती आल्यानंतर, संबंधित कालावधीत झालेल्या कामांचे खरे चित्र समोर येईल.

निघोजे पाठोपाठ आता नारायणगाव ग्रामपंचायतीमधील जुन्या कामांची फाईल उघडल्याने स्थानिक प्रशासकीय वर्तुळात आणि राजकीय क्षेत्रात मोठी खळबळ उडाली आहे. या प्रकरणाच्या पुढील घडामोडींकडे संपूर्ण तालुक्याचे लक्ष लागले आहे.

दरडीच्या छायेत जगणाऱ्या आंबेगावकरांना दिलासा; माळीण-पसरवाडी, पंचाळे खुर्द पुनर्वसनाला अखेर गती

२.९१ कोटींच्या जागा सुधारणा कामांना मंजुरी; सपाटीकरणानंतर उभारली जाणार सुरक्षित घरे

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर: आंबेगाव तालुक्यातील दरडप्रवण गावांच्या पुनर्वसन प्रक्रियेला अखेर वेग आला आहे. माळीण-पसरवाडी आणि पंचाळे खुर्द या संभाव्य दरडप्रवण गावांतील नागरिकांच्या सुरक्षित पुनर्वसनासाठी जागा सुधारणा (सपाटीकरण) कामांना २ कोटी ९१ लाख रुपयांची प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे. मात्र, दरडीचा धोका माहित असूनही पुनर्वसन प्रक्रिया रखडली होती, यावरून प्रशासनाच्या गतीवर प्रश्न उपस्थित झाले होते.

या निधीतून पुनर्वसनासाठी निश्चित केलेल्या जागांचे सपाटीकरण करून भूखंड तयार करण्यात येणार आहेत. त्यानंतर या ठिकाणी बाधित कुटुंबांसाठी कायमस्वरूपी घरांची उभारणी केली जाणार आहे.

माजी मंत्री आणि आमदार दिलीप वळसे पाटील यांनी आदिवासी भागाच्या दौऱ्यात आडीवरे येथे ग्रामस्थांशी संवाद साधला. यावेळी माळीण-पसरवाडी आणि पंचाळे खुर्द येथील नागरिकांनी दरडीचा धोका कायम असल्याची व्यथा मांडली. पुनर्वसनासाठी जागा उपलब्ध असूनही सपाटीकरणाअभावी पुढील प्रक्रिया रखडल्याचे ग्रामस्थांनी निदर्शनास आणून दिले.

ग्रामस्थांच्या मागणीनंतर वळसे पाटील यांनी तातडीने जिल्हा नियोजन अधिकारी किरण इंदलकर यांच्याशी संपर्क साधून प्रस्तावांना मंजुरी देण्याच्या सूचना दिल्या. तसेच जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी गजानन पाटील यांच्याशी चर्चा करून पुनर्वसन केवळ घरकुलांपुरते मर्यादित न ठेवता लोकसहभाग, सीएसआर निधी आणि विविध शासकीय योजनांच्या माध्यमातून दर्जेदार व नियोजनबद्ध वसाहत उभारण्याचे निर्देश दिले.

या पाठपुराव्यानंतर जिल्हाधिकारी जितेंद्र डूडी यांनी १० जुलै रोजी दोन्ही प्रस्तावांना प्रशासकीय मान्यता दिली.

माळीण-पसरवाडी येथील जागा सुधारणा कामासाठी १ कोटी ३३ लाख रुपये, तर पंचाळे खुर्द येथील कामासाठी १ कोटी ५४ लाख रुपये मंजूर करण्यात आले आहेत. या निधीतून जमिनीचे सपाटीकरण, भूखंड निर्मिती आणि पुनर्वसनासाठी आवश्यक प्राथमिक कामे पूर्ण केली जाणार आहेत.

दरडप्रवण भागातील नागरिकांसाठी पुनर्वसनाचा प्रश्न अनेक वर्षांपासून प्रलंबित होता. आता प्रत्यक्ष कामाला सुरुवात झाल्यास पावसाळ्यात जीव मुठीत धरून जगणाऱ्या कुटुंबांना सुरक्षित निवाऱ्याचा मार्ग मिळणार आहे. मात्र, मंजुरीनंतरची अंमलबजावणी वेळेत आणि दर्जेदार पद्धतीने होणे हे प्रशासनासमोरील पुढचे मोठे आव्हान राहणार आहे.

सारांश वृत्त

खडकवासला धरणाचा विसर्ग बंद; चारही धरणांमध्ये १६.१७ टीएमसी पाणीसाठा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : शहराला पाणीपुरवठा करणाऱ्या खडकवासला धरणसाखळीच्या पाणलोट क्षेत्रात गुरुवारी पावसाने विश्रांती घेतली. त्यामुळे चारही धरणांमध्ये पाण्याची आवक मंदावली असून, खडकवासला धरणातून सुरू असलेला विसर्गही बंद करण्यात आला आहे. सायंकाळी पाच वाजेपर्यंत चारही धरणांमध्ये एकूण १६.१७ टीएमसी (५५.४९ टक्के) पाणीसाठा उपलब्ध झाला आहे. पाटबंधारे विभागाकडून देण्यात आलेल्या माहितीनुसार, गुरूवारी दिवसभरात खडकवासला, पानशेत आणि वरसगाव धरण परिसरात (घहरवरङ्गुरीरश्रर ृरा) पावसाची नोंद झाली नाही. तर टेमघर धरण परिसरात ८ मिमी पावसाची नोंद झाली.

त्यामुळे धरणांमध्ये पाण्याची आवकही तुलनेने कमी राहिली. दरम्यान, खडकवासला धरणातून सुरू असलेला विसर्ग पूर्णपणे बंद करण्यात आला असून, बुधवारी एका दिवसात धरणाच्या सांडव्यातून एकूण १.५१ टीएमसी पाणी सोडण्यात आले आहे.

धरणसाठयाची सद्यस्थिती

खडकवासला धरणात (घहरवरङ्गुरीरश्रर ृरा) १.९४ टीएमसी (९८.४० टक्के), पानशेतमध्ये ६.१३ टीएमसी (५७.५८ टक्के), वरसगावमध्ये ६.७३ टीएमसी (५२.४९ टक्के) आणि टेमघरमध्ये १.३७ टीएमसी (३६.९७ टक्के) पाणीसाठा आहे. पाऊस थांबल्याने चारही धरणांमध्ये येणारी पाण्याची आवकही कमी झाली आहे. गेल्या वर्षी याच दिवशी धरणसाखळीत १९.८१ टीएमसी (६७.९७ टक्के) पाणीसाठा होता.

आकाशाने पाठ फिरवली, सरकारचे आश्वासनही कोरडे!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : एल निनोच्या प्रभावामुळे देशातील मान्सूनची गती मंदावल्याने यंदाचा खरीप हंगाम गंभीर संकटात सापडला आहे. दरवर्षी जुलैच्या पहिल्या आठवड्यात वेगाने पूर्ण होणाऱ्या पेरण्या यंदा मोठ्या प्रमाणावर रखडल्या असून, देशभरात खरीप पेरणी क्षेत्रात २३.२५ टक्क्यांची, तर महाराष्ट्रात तब्बल ३१.५ टक्क्यांची घट नोंदवली गेली आहे. महाराष्ट्रात सरासरीपेक्षा ३३ टक्के कमी पाऊस झाल्याने हजारो शेतकरी अजूनही आभाळाकडे डोळे लावून बसले आहेत.

हवामानातील अनिश्चितता आणि पावसाचा दीर्घ खंड यामुळे कृषी व्यवस्थेतील असुरक्षितता पुन्हा एकदा समोर आली आहे.

केंद्रीय कृषी मंत्रालयाच्या क्रॉप वेदर वॉच ग्रुपच्या ताज्या अहवालानुसार, ९ जुलैपर्यंत देशात केवळ ३.५१ कोटी हेक्टर क्षेत्रावर खरीप पेरणी झाली असून, गेल्या वर्षी याच कालावधीत हे क्षेत्र ४.४३ कोटी हेक्टर होते. महाराष्ट्रातही गेल्या वर्षीच्या ७१.५६ लाख हेक्टरच्या तुलनेत यंदा सुमारे ६५ लाख हेक्टरवरच पेरणी झाली आहे. ही आकडेवारी केवळ उशिरा झालेल्या पावसाची नाही, तर हवामान बदलाच्या वाढत्या परिणामांची आणि कृषी व्यवस्थेतील कमकुवत तयारीची साक्ष देणारी असल्याचे तज्ज्ञांचे मत आहे.

यंदा सर्वाधिक फटका तेलबिया आणि कडधान्यांना बसला आहे. देशभरात सोयाबीनच्या पेरणीत तब्बल ३९.६५ टक्क्यांची घट झाली असून, महाराष्ट्रातही २२ टक्के घट नोंदवली गेली आहे. तूर पिकाच्या पेरणीत ४१.९ टक्क्यांची घसरण झाली आहे,

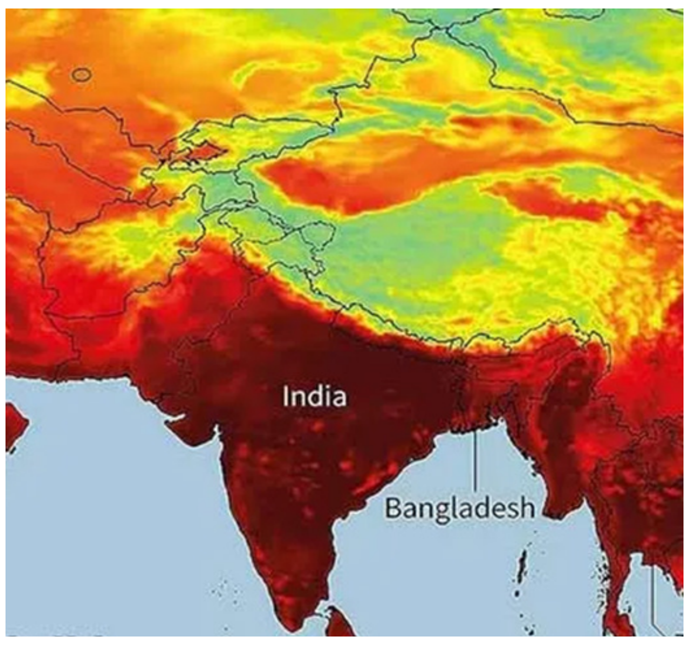

तर कापसाच्या लागवड क्षेत्रात सरासरी २३ टक्क्यांची घट झाली आहे. धान लागवडीवरही परिणाम झाला असून, पश्चिम बंगाल आणि बिहारसारख्या प्रमुख राज्यांतही पेरणी कमी झाली आहे. या घडामोडींमुळे आगामी काळात अन्नधान्य आणि खाद्यतेल उत्पादनावर परिणाम होण्याची शक्यता व्यक्त केली जात आहे.

याउलट मक्याच्या पेरणीत काही प्रमाणात सकारात्मक चित्र दिसत आहे. महाराष्ट्रात मक्याखालील क्षेत्र ४.५ टक्क्यांनी वाढून ५.७१ लाख हेक्टरवर पोहोचले असून, छत्रपती संभाजीनगर जिल्हा आघाडीवर आहे. राजस्थानमध्येही मक्याबरोबरच बाजरीच्या पेरणीत वाढ झाली आहे. मात्र ही वाढ एकूण कृषी क्षेत्रातील घसरण भरून काढण्यासाठी पुरेशी नसल्याचे कृषी तज्ज्ञांचे म्हणणे आहे.

विशेष म्हणजे, दरवर्षी ८ जुलैपर्यंत संपूर्ण देश व्यापणारा मान्सून यंदा १ जुलैलाच देशभर पोहोचला. हवामान विभागाने पुढील काही दिवसांत पावसाचा जोर वाढण्याचा अंदाज वर्तवला असला, तरी पेरणीसाठी गेलेला महत्त्वाचा कालावधी परत मिळणार नाही. उशिरा होणाऱ्या पेरणीचा परिणाम उत्पादन, उत्पन्न आणि बाजारभावांवर होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही.

एल निनोचा हा फटका केवळ एका हंगामापुरता मर्यादित नाही. हवामान बदल, अनियमित मान्सून आणि पावसावरील अतिनिर्भर शेती या त्रिसूत्रीमुळे भारतीय शेतीसमोरील संकट अधिक गडद होत असल्याचे चित्र आहे. जर पावसाची परिस्थिती लवकर सुधारली नाही, तर त्याचा परिणाम केवळ शेतकऱ्यांवरच नव्हे,

तर देशाच्या अन्नसुरक्षेपासून महागाईपर्यंत अनेक स्तरांवर जाणवू शकतो. अशा परिस्थितीत केवळ पावसाची वाट पाहणे पुरेसे ठरणार नाही; हवामान बदलाशी जुळवून घेणारे दीर्घकालीन कृषी धोरण, सिंचन व्यवस्थेचा विस्तार आणि शेतकऱ्यांसाठी प्रभावी जोखीम व्यवस्थापन यांची गरज पूर्वीपेक्षा अधिक तीव्र झाली आहे.

टेलिग्रामवरील दिल्ली उच्च न्यायालयाचा निर्णय; डिजिटल कायद्यातील नव्या संघर्षाची सुरुवात?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : डिजिटल जगातील गोपनीयता, प्लॅटफॉर्मची जबाबदारी आणि वापरकर्त्यांच्या हक्कांबाबत दिल्ली उच्च न्यायालयाचा टेलिग्रामसंदर्भातील निर्णय महत्त्वाचा टप्पा मानला जात आहे. या निर्णयामुळे ऑनलाइन प्लॅटफॉर्मना केवळ तांत्रिक सेवा पुरवठादार न मानता, त्यांच्या माध्यमातून होणाऱ्या गैरवापरासाठी अधिक जबाबदार धरण्याचा कल दिसून येतो.

न्यायालयाच्या भूमिकेमुळे डिजिटल कायद्याच्या चौकटीत मोठा बदल होण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे. आतापर्यंत अनेक सोशल मीडिया आणि मेसेजिंग प्लॅटफॉर्म वापरकर्त्यांच्या गोपनीयतेचा आधार घेत माहिती उघड करण्यास मर्यादा असल्याचे सांगत होते. मात्र, कायदेशीर आदेश आणि सार्वजनिक हिताच्या प्रश्नांमध्ये प्लॅटफॉर्मची जबाबदारी किती असावी, हा मुद्दा आता केंद्रस्थानी आला आहे.

या निर्णयाचे स्वागत करणारे मत असे आहे की, ऑनलाइन माध्यमांचा वापर बेकायदेशीर सामग्री, फसवणूक किंवा गुन्हेगारीसाठी होत असेल तर कंपन्यांनी अधिक सक्रिय भूमिका घ्यायला हवी. मात्र, दुसरीकडे गोपनीयता आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावर त्याचा परिणाम होणार नाही ना, याबाबतही चिंता व्यक्त केली जात आहे.

काँग्रेसमधील अंतर्गत कलह पुन्हा चव्हाट्यावर; सुरजेवाला-हुड्डा वादातून नेतृत्वाच्या संकटाचे संकेत

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : काँग्रेसमधील अंतर्गत मतभेद आणि नेतृत्वाच्या प्रश्नाने पुन्हा एकदा पक्षासमोर आव्हान उभे केले आहे. हरियाणातील वरिष्ठ नेते रणदीप सुरजेवाला आणि माजी मुख्यमंत्री भूपेंद्रसिंह हुड्डा यांच्यातील राजकीय मतभेदांनी पक्षातील गटबाजीचे चित्र अधिक स्पष्ट केले आहे.

काँग्रेसच्या राज्य संघटनेत समन्वयाचा अभाव, स्थानिक नेतृत्वातील संघर्ष आणि केंद्रीय नेतृत्वाच्या निर्णयक्षमतेवर होणारी टीका यामुळे पक्षाची अडचण वाढत असल्याचे राजकीय निरीक्षकांचे मत आहे. पक्षाला प्रभावी राज्य प्रभारी आणि संघटनात्मक पुनर्बांधणीची गरज असताना, अंतर्गत वाद सार्वजनिक होणे हे काँग्रेससाठी चिंतेचे कारण ठरत आहे.

सुरजेवाला-हुड्डा यांच्यातील मतभेद केवळ दोन नेत्यांमधील संघर्ष नसून, काँग्रेसमध्ये सुरू असलेल्या व्यापक नेतृत्वाच्या संभ्रमाचे प्रतिबिंब असल्याचे मानले जात आहे.

एका बाजूला अनुभवी प्रादेशिक नेत्यांचे वर्चस्व, तर दुसऱ्या बाजूला नव्या नेतृत्वाला संधी देण्याचा प्रयत्न - या संघर्षातून पक्षाची दिशा अद्याप स्पष्ट झालेली नाही.

सत्ताधारी पक्षाविरोधात मजबूत राजकीय पर्याय उभा करण्याचा दावा करणाऱ्या काँग्रेससमोर आधी घरातील समन्वयाचे आव्हान सोडवण्याची गरज निर्माण झाली आहे.

अंतर्गत मतभेदांवर तोडगा न निघाल्यास त्याचा परिणाम आगामी निवडणुकांमध्ये पक्षाच्या कामगिरीवर होण्याची शक्यता आहे.

इन्स्टामार्टवर अन्नसुरक्षेचे गंभीर प्रश्न; कालबाह्य प्रथिन पावडर, खराब अंडी प्रकरणी FSSAIची ९ नोटिसा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : नवी दिल्ली : ऑनलाइन किराणा वितरण क्षेत्रातील लोकप्रिय प्लॅटफॉर्म स्विगी इन्स्टामार्टवर अन्नसुरक्षेच्या नियमांबाबत गंभीर प्रश्न उपस्थित झाले आहेत. कालबाह्य व्हे प्रोटीन, खराब झालेली अंडी आणि निकृष्ट दर्जाच्या खाद्यपदार्थांबाबत ग्राहकांच्या तक्रारी आल्यानंतर भारतीय अन्न सुरक्षा आणि मानक प्राधिकरणाने *(FSSAI)* कंपनीला नऊ नोटिसा बजावल्याची माहिती समोर आली आहे.

ग्राहकांच्या आरोग्याशी थेट संबंधित असलेल्या या तक्रारींमुळे झटपट वितरण (क्विक कॉमर्स) व्यवसायातील साठवणूक, तपासणी आणि गुणवत्ता नियंत्रण यंत्रणेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे. काही मिनिटांत वस्तू पोहोचवण्याच्या स्पर्धेत अन्नपदार्थांच्या सुरक्षिततेकडे दुर्लक्ष तर होत नाही ना, अशी चिंता व्यक्त केली जात आहे.

FSSAIच्या कारवाईमुळे केवळ एका कंपनीपुरता मुद्दा मर्यादित राहत नाही, तर ऑनलाइन खाद्य वितरण क्षेत्रातील संपूर्ण व्यवस्थेवर लक्ष केंद्रित झाले आहे. ग्राहकांना ताजे आणि सुरक्षित खाद्यपदार्थ मिळण्याची जबाबदारी कंपन्यांची असताना, अशा तक्रारी वारंवार समोर येणे ही गंभीर बाब मानली

जात आहे.

कंपन्या वेगवान सेवा आणि सोयीचा दावा करत असल्या तरी, अन्नसुरक्षेच्या मूलभूत निकषांशी तडजोड करता येणार नाही. साठवणूक केंद्रांमधील तापमान नियंत्रण, उत्पादनांच्या कालबाह्यता तारखांची तपासणी आणि पुरवठा साखळीतील देखरेख याबाबत अधिक कठोर व्यवस्था आवश्यक आहे.

तेलंगणा उच्च न्यायालयाचा महत्त्वपूर्ण निर्णय; अल्पसंख्याक शाळांना आरटीई अंतर्गत पत्रकारांच्या मुलांना मोफत शिक्षण

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

तेलंगणा : तेलंगणा उच्च न्यायालयाने अल्पसंख्याक शिक्षण संस्थांच्या अधिकारांबाबत महत्त्वपूर्ण निर्णय दिला आहे. 'डळींशङ्ग'च्या वृत्तानुसार, न्यायालयाने स्पष्ट केले की, राज्य सरकार अल्पसंख्याक शाळांवर 'शिक्षणाचा अधिकार कायदा, २००९' (ठढए अर्लीं) अंतर्गत पत्रकारांच्या मुलांना मोफत शिक्षण देण्याची सक्ती करू शकत नाही.

न्यायालयाने आपल्या निर्णयात नमूद केले की, सर्वोच्च न्यायालयाच्या घटनापीठाच्या आधीच्या निर्णयानुसार अल्पसंख्याक शिक्षण संस्थांना आरटीई कायद्याच्या काही तरतुदींपासून संरक्षण देण्यात आले आहे. त्यामुळे राज्य सरकार कोणत्याही विशेष आदेश, योजना किंवा धोरणाच्या माध्यमातून या संस्थांवर मोफत प्रवेशाची सक्ती करू शकत नाही. या निर्णयामुळे अल्पसंख्याक संस्थांच्या स्वायत्ततेच्या अधिकाराला अधोरेखित करण्यात आले आहे. आरटीई कायद्यांतर्गत अल्पसंख्याक शाळांच्या जबाबदाऱ्यांबाबत सर्वोच्च न्यायालयात काही प्रकरणे प्रलंबित असली, तरी सध्याच्या कायदेशीर स्थितीनुसार अशा संस्थांना विशेष घटनात्मक संरक्षण मिळते. या निकालामुळे अल्पसंख्याक शिक्षण संस्थांच्या व्यवस्थापन अधिकारांबाबत पुन्हा एकदा चर्चा सुरू झाली असून, शिक्षण क्षेत्रातील विविध घटकांचे लक्ष या निर्णयाकडे लागले आहे.

कर्नाटक उच्च न्यायालयाचा महत्त्वपूर्ण निर्णय; पॉक्सो प्रकरणात संस्थेची प्रतिमा नव्हे, तर बालकांचे संरक्षण महत्त्वाचे

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : कर्नाटक उच्च न्यायालयाने पॉक्सो (झजउडज) प्रकरणांबाबत महत्त्वपूर्ण निरीक्षण नोंदवत स्पष्ट केले आहे की, बाल लैंगिक अत्याचाराच्या घटनांमध्ये कोणत्याही संस्थेला अंतर्गत चौकशीच्या नावाखाली प्रकरण दडपण्याचा अधिकार नाही. शाळेतील कर्मचाऱ्यांनी कथित शोषणाची घटना लपवण्याचा प्रयत्न केल्याप्रकरणी दाखल करण्यात आलेला एफआयआर (ऋखठ) न्यायालयाने कायम ठेवला आहे.

न्यायालयाने म्हटले की, बाल लैंगिक अत्याचाराची माहिती मिळाल्यानंतर ती तातडीने पोलिसांना देणे ही कायदेशीर जबाबदारी आहे. संस्थेची प्रतिष्ठा जपणे, प्रतिमा खराब होऊ नये यासाठी प्रयत्न करणे किंवा अंतर्गत चौकशीच्या नावाखाली वेळ घालवणे हे कायद्याच्या दृष्टीने मान्य नाही.

पॉक्सो कायद्यानुसार बालकांच्या सुरक्षेला सर्वोच्च प्राधान्य दिले जाते. त्यामुळे अशा घटनांची माहिती लपवणाऱ्या किंवा तक्रार नोंदवण्यास टाळाटाळ करणाऱ्या व्यक्ती व संस्थांवर कायदेशीर कारवाई होऊ शकते, असे न्यायालयाने स्पष्ट केले.

न्यायालयाच्या या निर्णयामुळे शैक्षणिक संस्थांनी बाल संरक्षणाच्या नियमांचे काटेकोर पालन करणे आवश्यक असल्याचा संदेश दिला आहे. कोणत्याही परिस्थितीत संस्थेची प्रतिमा वाचवण्यापेक्षा पीडित बालकाला न्याय आणि संरक्षण मिळणे अधिक महत्त्वाचे असल्याचे या निकालातून अधोरेखित झाले आहे.

'सतलुज'वरील बंदी कायम ठेवण्याची शिफारस; केंद्राच्या समितीचा दावा चित्रपटातून दहशतवादाचे समर्थन आणि सुरक्षा धोक्यात येण्याची भीती

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : 'सतलुज' या चित्रपटावर घातलेली बंदी कायम ठेवण्याची शिफारस केंद्र सरकारच्या समितीने केली आहे. चित्रपटामध्ये दहशतवादाशी संबंधित घटनांचे कथितपणे एकांगी चित्रण करण्यात आले असून, तो शत्रुत्वपूर्ण घटकांसाठी प्रचाराचे साधन ठरू शकतो, असा दावा समितीने केला आहे. राष्ट्रीय सुरक्षा आणि सामाजिक सलोखा यांचा हवाला देत चित्रपटाच्या प्रदर्शनावरील निर्बंध कायम ठेवण्याची भूमिका केंद्राच्या पॅनेलने मांडली आहे.

सरकारच्या समितीच्या निरीक्षणानुसार, 'सतलुज'मध्ये काही घटनांचे सादरीकरण अशा पद्धतीने करण्यात आले आहे की, ज्यामुळे दहशतवादी विचारसरणीला अप्रत्यक्षपणे सहानुभूती मिळू शकते. चित्रपटातील काही भाग वास्तव घटनांचे चुकीचे किंवा अपूर्ण चित्रण करतात आणि त्यामुळे समाजातील विशिष्ट घटकांमध्ये गैरसमज निर्माण होण्याची शक्यता असल्याचे समितीने नमूद केले आहे.

राष्ट्रीय सुरक्षेचा मुद्दा की अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा प्रश्न?

चित्रपटांवरील बंदीच्या निर्णयांमध्ये नेहमीच राष्ट्रीय सुरक्षा आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य यांच्यातील संघर्ष समोर येतो. 'सतलुज' प्रकरणातही हाच वाद पुन्हा चर्चेत आला आहे. सरकारकडून सुरक्षेचा मुद्दा पुढे केला जात असला, तरी कलाकृतीकडे केवळ राजकीय किंवा प्रशासकीय दृष्टिकोनातून पाहिले जात आहे का, असा प्रश्न चित्रपट क्षेत्रातील काही घटकांकडून उपस्थित केला जात आहे.

एखाद्या चित्रपटामुळे कायदा-सुव्यवस्था किंवा राष्ट्रीय सुरक्षेला धोका निर्माण होण्याची शक्यता असल्यास सरकारला हस्तक्षेपाचा अधिकार आहे. मात्र, अशा निर्णयांमध्ये पारदर्शकता, ठोस पुरावे आणि स्वतंत्र मूल्यांकन आवश्यक असल्याचे मत तज्ज्ञ व्यक्त करत आहेत.

'इतिहासाचे चित्रण' की 'कथानकाचा गैरवापर'?

केंद्राच्या समितीने चित्रपटावर गंभीर आक्षेप घेताना तो दहशतवादाच्या घटनांचे कथितपणे 'सॉफ्ट' किंवा 'समर्थन करणारे' चित्रण करतो, असे म्हटले आहे. विशेषतः संवेदनशील विषयांवर आधारित चित्रपटांमध्ये तथ्य, कल्पना आणि कलात्मक स्वातंत्र्य यांचा समतोल राखणे आवश्यक असते. मात्र, चित्रपट निर्मात्यांच्या बाजूने पाहता, ऐतिहासिक किंवा सामाजिक संघर्षांवर भाष्य करणे हे सिनेमाचे एक महत्त्वाचे कार्य मानले जाते. प्रत्येक अस्वस्थ करणारे किंवा वादग्रस्त चित्रण हे देशविरोधी ठरवणे योग्य आहे का, यावरही चर्चा सुरू झाली आहे.

बंदीच्या निर्णयामुळे वाढले प्रश्न

'सतलुज'वरील बंदी कायम ठेवण्याच्या शिफारशीमुळे सरकारच्या सेन्सॉर धोरणावर पुन्हा प्रश्न उपस्थित झाले आहेत. चित्रपट प्रदर्शित होण्यापूर्वीच त्यावर निर्बंध घालणे हा अंतिम उपाय असावा की प्रेक्षकांना कलाकृती समजून घेण्याची संधी द्यावी, यावर मतभेद आहेत.

समीक्षकांच्या मते, संवेदनशील विषयांवरील कलाकृतींना रोखण्याऐवजी त्यातील आक्षेपार्ह बाबी स्पष्टपणे मांडणे, आवश्यक असल्यास सूचना देणे किंवा योग्य कायदेशीर प्रक्रियेतून निर्णय घेणे अधिक प्रभावी ठरू शकते.

सुरक्षेच्या नावाखाली नियंत्रणाचा धोका?

राष्ट्रीय सुरक्षेचे कारण देऊन घेतलेले निर्णय अत्यंत काळजीपूर्वक घेतले जाणे अपेक्षित असते. कारण अशा निर्णयांचा परिणाम केवळ एका चित्रपटापुरता मर्यादित राहत नाही, तर भविष्यातील कलात्मक अभिव्यक्तीवरही होऊ शकतो.

'सतलुज' प्रकरणात सरकारची भूमिका स्पष्ट आहे - चित्रपटातील कथानक सुरक्षा हितांना बाधक ठरू शकते. मात्र, या दाव्यांची स्वतंत्र आणि सार्वजनिक तपासणी कितपत होणार, हा महत्त्वाचा प्रश्न आहे.

चित्रपटांमधून समाजातील कटू वास्तव मांडले जाते; त्याचवेळी चुकीचे किंवा दिशाभूल करणारे चित्रण टाळण्याची जबाबदारीही निर्मात्यांवर असते. त्यामुळे 'सतलुज'वरील बंदीचा निर्णय केवळ एका चित्रपटाचा विषय न राहता, राष्ट्रीय सुरक्षा, अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य आणि राज्याच्या नियंत्रणाच्या मर्यादा यांच्यातील व्यापक चर्चेचा मुद्दा बनला आहे.